

"بسمه تعالی"

**مطالعه مقایسه‌ای ضریب نفوذ بیمه‌های
اجتماعی و بازرگانی در ایران و برخی
کشورهای منتخب**

دکتر اسماعیل صفرزاده مشاور معاونت طرح و توسعه بیمه مرکزی جمهوری اسلامی ایران
اسماعیل گرجی پور معاون مدیر کل دفتر بیمه های اجتماعی وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی

تیرماه ۱۳۹۲

مقدمه

به اعتبار تحولات و دگرگونی‌هایی که همواره و به طور فزاینده در زندگی انسان‌ها اتفاق می‌افتد، افراد جامعه به طور مداوم در معرض مخاطرات متعددی از جمله از دست دادن اموال و دارایی‌ها، آسیب‌های جسمی در محیط کار، از کار افتادگی و ناتوانی و حتی مرگ قرار می‌گیرند. از طرف دیگر عموم افراد با توجه به عقلانیت خود از خطر گریزان بوده و سعی می‌کنند با استفاده از انواع روش‌های پیش‌گیری و کاهش مخاطره جان و اموال خود و خانواده خود را در مقابل این مخاطرات تامین نمایند. یکی از متعارف‌ترین و اساسی‌ترین ابزارها در این زمینه بیمه است که در دنیای نوین در کاهش مخاطره و تامین امنیت مالی نقش به‌سزایی ایفا می‌کند. در این راستا انواع مختلف بیمه و رشته‌های بیمه‌ای شکل گرفته است. موثرترین و پذیرفته شده‌ترین نوع بیمه در جهت کاهش مخاطرات فوق‌الذکر بیمه‌های زندگی است که امروزه در بسیاری از کشورهای دنیا بالاخص کشورهای پیشرفته صنعتی مورد استفاده قرار می‌گیرد. این نوع بیمه با تامین و تضمین آتیه زندگی افراد امکان زندگی بهتر در آینده را به آنها نوید می‌دهد. لذا هم از لحاظ رفاه اقتصادی و هم از بعد آرامش روحی و فکری بسیار موثر است. از طرف دیگر گسترش این بیمه‌ها می‌تواند به عنوان ابزار پس‌انداز برای افراد عمل کند.

بیمه زندگی با عنایت به گسترش روز افزون آن در کشورهای توسعه یافته، در تامین مالی سرمایه‌گذاری و رشد و توسعه اقتصادی آنها نقش مهمی را ایفا می‌کند؛ به طوری که با تکیه بر این نوع بیمه‌ها بار مالی تامین نیازهای آتی مردم به آنها واگذار شده و دولت‌ها منابع مالی خود را در سایر عرصه‌های بنیادی و زیربنایی سرمایه‌گذاری می‌کنند. بیمه‌های زندگی در کشورهای توسعه یافته جایگاه ویژه‌ای را به خود اختصاص داده‌اند به طوری که ضریب نفوذ بیمه‌های زندگی در این کشورها از ضریب نفوذ بیمه‌های غیر زندگی به طرز محسوسی بیشتر است. با توجه به نقش بیمه‌های زندگی به عنوان پس‌انداز و این حقیقت که پس‌انداز و سرمایه‌گذاری افراد جامعه کمک شایانی به رشد اقتصادی می‌کند، می‌توان به اهمیت این بیمه‌ها در اقتصاد کشورها پی برد.

با وجود اینکه بیمه‌های زندگی بحث جدیدی در صنعت بیمه نبوده و کارکردهای بسیار مهمی در زندگی اقتصادی و اقتصادی افراد جامعه دارند، ولی در مقایسه با سایر بیمه‌ها در ایران رشد چندانی نداشته‌اند. این صنعت در ایران همانند سایر کشورهای در حال توسعه ناشناخته مانده و نقش آن در ساختار اقتصادی کشور و زندگی خانوارها بسیار ناچیز است؛ به طوری که ضریب نفوذ این نوع بیمه‌ها در ایران در سطح بسیار پایینی

قرار دارد (۳/۰ درصد در سال ۲۰۰۹)؛ و این در حالی است که نیاز به رشد این بیمه‌ها در کشور به طور قابل توجهی احساس می‌شود. با توجه به وجود جمعیت زیاد و هرم جمعیتی جوان می‌توان مدعی شد که در ایران پتانسیل قابل قبولی برای گسترش بیمه‌های زندگی وجود دارد.

از طرف دیگر تامین اجتماعی به عنوان یک سیستم یا سامانه قانونمند با هدف‌های مشترکی در کشورهای جهان تحت نظام‌های گوناگون سیاسی و اقتصادی سازمان‌یافته و فعالیت‌هایی مانند بیمه بازنشستگی، بیمه از کارافتادگی، مستمری بازماندگان و مسائل دیگری از این نوع را تحت پوشش قرار می‌دهد. آنچه مسلم است این است که اغلب فعالیت‌های فوق‌الذکر ترکیبی از انواع بیمه‌های عمر و حوادث هستند که غالباً بیمه‌های درمان نیز به همراه آن ارائه می‌شود. شاید آن چیزی که این نوع بیمه را از انواع دیگر بیمه متمایز کرده است به نحوی که انواع سازمان‌ها و صندوق‌های بازنشستگی به طور تخصصی به آن پرداخته‌اند نحوه پرداخت حق بیمه این بیمه‌ها باشد. در این بیمه‌ها کارکن و کارفرما و در برخی موارد دولت‌ها در پرداخت حق بیمه دخیل هستند آن هم از این لحاظ که در برخی موارد به دلیل نسبت بالای خسارت، کارکنان به تنهایی قادر به تامین هزینه‌های حق بیمه نیستند و دولت‌ها به منظور توسعه رفاه عمومی، گسترش بهداشت و درمان و... ناگزیر به انجام اقداماتی در این زمینه هستند و این نحوه برخورد با مسئله و از طرف دیگر بعضاً اجباری بودن این نوع بیمه‌ها به آن‌ها جنبه‌های حمایتی می‌دهد (امین و کمالخانی، ۱۳۸۹).

بر اساس آنچه گذشت، به نظر می‌رسد که اغلب فعالیت‌های صندوق‌های بیمه اجتماعی با انواع مختلف بیمه‌های زندگی همپوشانی دارند. حال سوال این است که آیا در جهت مقایسه ضریب نفوذ بیمه‌های زندگی در کشور با سایر کشورها باید این نوع فعالیت‌ها نیز در بیمه‌های زندگی لحاظ شوند^۱؟ به عبارت دیگر آیا ضریب نفوذ بیمه‌های زندگی کشورهای دیگر شامل این فعالیت‌ها هم هستند؟ جهت پاسخگویی به این سوالات در این گزارش سعی شده است در ابتدا انواع بیمه‌های اجتماعی که تشابه ماهیتی با بیمه‌های بازرگانی دارند در اقتصاد ایران شناسایی شده و ضریب نفوذ آنها محاسبه و در بیمه‌های بازرگانی لحاظ شود؛ بعد از آن این شاخص با شاخص‌های همسان کشورهای منتخب مورد مقایسه قرار گرفته و جایگاه ایران در صورت لحاظ و عدم لحاظ بیمه‌های اجتماعی در بیمه‌های بازرگانی مشخص شده است.

^۱ در مطالعه امین و کمالخانی این کار صورت گرفته و ادعا شده است که اگر قرار است صنعت بیمه کشور یا به عبارت دیگر وضعیت پوشش‌های بیمه‌ای در کشور را در مقیاس جهانی محک بزیم می‌بایست از شاخص‌های یکسان یا همسان شده استفاده نماییم. اما در مقایسه با کشورهای دیگر و استاندارد جهانی این نوع فعالیت‌ها به بیمه‌های زندگی در ایران اضافه شده ولی برای سایر کشورها لحاظ نشده است.

۱. ادبیات نظری

واژه بیمه در لغت به اطمینان، ضمانت، حفظ و نگهداری در برابر حوادث و خطرات معنا شده و در اصطلاح، ضمانت مخصوصی است از جان یا مال که در تمدن جدید رواج یافته است. به این ترتیب که برای شخص یا مال، ماهانه مبلغی به شرکت بیمه می‌دهند و در صورت رسیدن خطر به جان یا مال، شرکت مبلغ معینی می‌دهد. همچنین در علم اقتصاد، بیمه را چنین تعریف کرده‌اند: قراردادی است که براساس آن، بیمه‌گزار در مقابل پرداخت مبلغ معینی به بیمه‌گر، دارایی خود را در مقابل حوادث پیش‌بینی نشده بیمه می‌کند و بیمه‌گر هم تعهد می‌نماید در صورت بروز حادثه، بخشی یا تمامی مبلغ مورد ادعای بیمه‌گزار را براساس قرارداد اولیه بین طرفین، به وی پرداخت کند.

از آنجایی که انسانها هر روز با مشکلات متعددی روبرو بوده و در معرض خطرات گوناگون قرار می‌گیرند و در واقع آینده‌ای نامطمئن پیش‌رو دارند، زیر پوشش قرار گرفتن آنها به وسیله بیمه‌نامه‌ای که آنان را مصون ساخته و موجب رفع نگرانی جهت تامین منبع مالی در آتیه شود، امری ضروری به نظر می‌رسد. بیمه‌های زندگی بیمه‌شدگان را در حفظ خانواده و به طور کلی افرادی که وابستگی مالی به آنان دارند حمایت می‌کند. بیمه‌نامه زندگی نوعی قرارداد تامین آتیه است که بر پایه اندیشه رویارویی با پیامد وقوع خطر پایه‌ریزی شده و مانند سایر انواع بیمه به احتمالات متکی است. بیمه زندگی را می‌توان نوعی سرمایه‌گذاری تلقی نمود که افراد برای دوری گزیدن از هرگونه تشویش خاطر در خصوص تامین زندگی و اضطراب تغییر شرایط در آمدی و اقتصادی خانواده انجام می‌دهند.

بنا به تعریف بیمه زندگی قراردادی است که به موجب آن بیمه‌گر در مقابل دریافت حق بیمه از بیمه‌گزار متعهد می‌شود که در صورت فوت (و یا حیات بیمه‌شده) در زمان معینی مبلغی به عنوان سرمایه و یا مستمری به استفاده‌کننده (بیمه‌گزار یا شخص ثالث) تعیین شده از طرف او و یا وراث قانونی بپردازد. خطر فوت در بیمه‌های زندگی، به هر علت و شامل انواع بیماری‌ها و حوادث می‌باشد (اسفندیاری، ۱۳۸۵). در بیمه‌های زندگی، بیمه‌گزار با پرداخت حق بیمه معینی به صورت ماهیانه، سالیانه یا یکجا، مبلغ معینی را پس از پایان مدت بیمه‌نامه دریافت خواهد کرد و در صورت فوت بیمه‌شده در طول مدت قرارداد، مبلغ مقرر به استفاده‌کنندگان تعلق می‌گیرد.

با توجه به پیچیدگی و تکامل روابط اقتصادی و اجتماعی، ریسک‌های جدیدی نیز ظهور کرده و یا به تنوع ریسک‌های قبلی اضافه شده‌اند. با عنایت به بالا رفتن تعدد و تنوع ریسک‌ها، تمایل به تأمین پوشش آنها و دگرگونی در قراردادهای بیمه‌ای افزایش یافته است. هر چند ماهیت حقوقی قراردادهای بیمه‌ای یکسان نیست ولی در یک نگاه کلی بیمه در دو بخش زیر قابل تقسیم و تجمیع است.

بخش اول - بیمه‌های اجباری یا اجتماعی^۲

با عنایت به خطراتی که جان مردم را تهدید می‌کنند، این نوع بیمه‌ها از منظر قانونی در جهت حمایت از مردم اجباری هستند؛ به همین اعتبار به این بیمه‌ها بیمه ناشی از قانون نیز اطلاق می‌شود. کارگران و طبقات ضعیف و کم درآمد که قشر بزرگ هر جامعه‌ای را تشکیل می‌دهند و بیشتر نیازمند بیمه هستند؛ معمولاً نه به لزوم بیمه و فایده آن واقف هستند و نه توان مالی پرداخت حق بیمه را دارند. بنابراین به منظور حمایت از این قشرها که بخش بزرگی از آن را نیروی کار و بازوی تولید جامعه تشکیل می‌دهند، قانون بیمه‌های اجباری و یا بیمه‌های اجتماعی تصویب شده است. در این نظام بیمه‌ای بخش غالب حق بیمه توسط کارفرما و بخش کوچکی از آن توسط خود بیمه شده پرداخت می‌شود. همچنین بیمه‌شدگان به صورت مستقیم یا غیر مستقیم می‌توانند بیمه شوند.

در قوانین اسلامی، اگرچه بیمه اجتماعی یک تأمین حقوقی است، ولی فلسفه آن با فلسفه بیمه‌های اجتماعی در دیگر مکتب‌های سیاسی و اقتصادی جهان تفاوت اساسی دارد. در حقوق اسلام، بیمه‌های اجتماعی اولاً براساس جهان بینی خاص و قبول وحدت و یکپارچگی نوع بشر، یعنی جامعه جهانی انسانی و احترام به آن بنا شده، و ثانياً بر پایه واحد مستقل و پیوسته بودن جامعه اسلامی است که در آن، افراد وابسته به این مذهب وظیفه دارند به نیازهای یکدیگر، مثل نیاز شخصی خود رسیدگی کنند و احتیاجات آنان را برآورند؛ چرا که جامعه اسلامی، جامعه‌ای بر اساس تعاون و هم بستگی است.

تفاوت بیمه‌های اجتماعی با بیمه‌های بازرگانی

الف- بیمه‌های اجتماعی به دلیل الزام قانونی آن، اجباری ولی بیمه‌های بازرگانی اختیاری هستند.
ب- روابط بین بیمه‌گر و بیمه‌گذار در بیمه‌های اجتماعی بر اساس قانون تعیین می‌شود ولی در بیمه‌های بازرگانی این روابط توافقی و قراردادی است.

ج- حق بیمه بیمه‌های اجتماعی بسته به نوع نظام تامین اجتماعی بر اساس میزان حقوق و دستمزد و یا مشارکت و بازدهی سرمایه‌گذاری تعیین می‌شود، ولی مبنای تعیین حق بیمه در بیمه‌های بازرگانی احتمال وقوع ریسک و میزان سرمایه است.

د- بر خلاف بیمه‌های اجتماعی، که در صورت عدم پرداخت حق بیمه از طرف کارفرما تعهد بیمه‌گر به قوت خود باقی است، در بیمه‌های بازرگانی انجام تعهد بیمه‌گر منوط به پرداخت حق بیمه توسط بیمه‌گذار است.

ه- حق بیمه بیمه‌های بازرگانی صرفاً توسط شخص بیمه‌گذار پرداخت می‌شود ولی بخش غالب حق بیمه بیمه‌های اجتماعی معمولاً توسط شخص ثالثی (کارفرما) تقبل می‌شود، در حالی که استفاده‌کننده از مزایای بیمه فرد دیگری است.

بخش دوم - بیمه‌های بازرگانی یا اختیاری^۳

که شامل رشته‌های زیر است:

۱ - بیمه اموال: در این بیمه موضوع تعهد بیمه‌گر خسارت ناشی وارده به شیء مورد بیمه است. مهمترین ویژگی این بیمه جبران خسارات وارده است. از مهمترین رشته‌های بیمه اموال باید از بیمه آتش‌سوزی، اتومبیل، باربری و محصولات کشاورزی نام برد.

۲ - بیمه اشخاص یا زندگی: در این بیمه تعهد بیمه‌گر در ارتباط با فوت و یا حیات و یا صدمه بدنی بوده و تعیین سرمایه بیمه با بیمه‌گذار است. بیمه اشخاص در برگرفته ۳ ویژگی ممتاز است:

الف) مبلغ بیمه شده قابل ارزیابی نیست.

ب) پرداخت مبلغ خسارت به بیمه‌گر جنبه جبران ضرر و زیان مالی ندارد.

ج) بیمه‌گر نمی‌تواند به ادعای خود جانشین بیمه‌گذار برای وصول غرامت از مقصر حادثه باشد.

۲. ساختار فعالیت‌های بیمه‌ای در ایران

در اقتصاد ایران نیز فعالیت‌های بیمه‌ای همانطور که شرحش در بالا رفت در قالب دو حوزه بازرگانی و اجتماعی صورت می‌گیرد:

الف- بیمه‌های بازرگانی در قالب شرکت‌های بیمه خصوصی و دولتی و زیر نظر بیمه مرکزی جمهوری اسلامی ایران و در حوزه مدیریت و نظارت وزارت امور اقتصادی و دارایی فعالیت می‌کنند. این شرکت‌ها به ارائه بیمه‌نامه‌های بازرگانی در قالب بیمه‌های زندگی و غیر زندگی می‌پردازند.

. private merchant insurance

ب- بیمه‌های اجتماعی در چارچوب قانون نظام جامع رفاه و تامین اجتماعی و در قالب فعالیت‌های سازمان‌ها و نهادهای وابسته به وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی نمود پیدا می‌کنند. برای شناخت بهتر این حوزه مرور قانون ساختار نظام جامع رفاه و تامین اجتماعی ضروری به نظر می‌رسد.

در ماده اول این قانون اهداف، قلمرو و وظایف تامین اجتماعی اینطور معرفی شده است: در اجرای اصل بیست و نهم (۲۹) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و همچنین بندهای (۲) و (۴) اصل بیست و یکم (۲۱) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و در جهت ایجاد انسجام کلان سیاستهای رفاهی که به منظور توسعه عدالت اجتماعی و حمایت از همه افراد کشور در برابر رویدادهای اجتماعی، اقتصادی، طبیعی و پیامدهای آن، نظام تأمین اجتماعی با رعایت شرایط و مفاد این قانون و از جمله برای امور ذیل برقرار می‌گردد:

الف - بازنشستگی، ازکارافتادگی و فوت.

ب - بیکاری.

ج - پیری

د - در راه‌ماندگی، بی‌سرپرستی و آسیبهای اجتماعی.

هـ - حوادث و سوانح.

و - ناتوانی‌های جسمی، ذهنی و روانی.

ز - بیمه خدمات بهداشتی، درمانی و مراقبت‌های پزشکی.

ح - حمایت از مادران به خصوص در دوران بارداری و حضانت فرزند.

ط - حمایت از کودکان و زنان بی‌سرپرست.

ی - ایجاد بیمه خاص بیوگان، زنان سالخورده و خودسرپرست.

ک - کاهش نابرابری و فقر.

ل - امداد و نجات.

در ماده (۲) همان قانون نظام جامع تأمین اجتماعی در قالب سه حوزه زیر معرفی شده است:

الف- حوزه بیمه‌ای: شامل بخش بیمه‌های اجتماعی از جمله بازنشستگی، بیکاری، حوادث و سوانح، از کار افتادگی و بازماندگان و بخش بیمه‌های درمانی (همگانی و تکمیلی) می‌باشد.

ب- حوزه حمایتی و توانبخشی: شامل ارائه خدمات حمایتی و توانبخشی و اعطای یارانه و کمکهای مالی به افراد و خانواده‌های نیازمندی است که به دلایل گوناگون قادر به کار نیستند و یا درآمد آنان تکافوی حداقل زندگی آنان را نمی‌نماید.

ج - حوزه امدادی: شامل امداد، نجات در حوادث غیرمترقبه.

البته علاوه بر صندوق‌ها و نهادهای وابسته به وزارت کار، تعاون و رفاه اجتماعی در ایران، برخی دستگاه‌ها و سازمان‌ها هم صندوق‌های بازنشستگی صنفی - اختصاصی برای کارکنان خود دارند که اطلاعات دقیق آنها در جدول (۱) گزارش شده است.

جدول ۱- معرفی صندوق بیمه‌های اجتماعی در ایران و نرخ حق بیمه هرصندوق

وضعیت	نام صندوق یا سازمان	سال تاسیس	حق بیمه (درصد)		
			سهام بیمه شده	سهام کارفرما	سهام دولت
افراد تحت پوشش					
دولتی	سازمان بازنشستگی کشوری	۱۳۵۴	۹	۱۳.۵	تامین کسری
	سازمان تأمین اجتماعی نیروهای مسلح	۱۳۳۶	۹	۱۳.۵	-
	سازمان خدمات درمانی	۱۳۷۴	نرخ سرانه	-	نرخ سرانه
عمومی؛ غیر دولتی	سازمان تأمین اجتماعی	۱۳۳۱	۵	۱۱	۳
	صندوق بیمه اجتماعی روستائیان و عشایر	۱۳۸۳	۷	۷	نرخ سرانه
	صندوق کارکنان شرکت نفت	۱۳۲۶	۶	۱۹	-
صنفی - اختصاصی	صندوق کارکنان بیمه ایران	۱۳۵۰	۹	۱۸	-
	صندوق کارکنان صدا و سیما	۱۳۶۳	۸	۱۶	-
	صندوق کارکنان بانکها	۱۳۶۳	۹	۲۱	-
	صندوق کارکنان صنایع ملی مس ایران	۱۳۶۱	۹	۲۱	-
	صندوق کارکنان هواپیمایی هما	۱۳۵۹	۷	۱۴	-
	صندوق کارکنان بانک مرکزی	۱۳۴۲	۸.۵	۱۷	-
	صندوق کارکنان بیمه مرکزی ایران	۱۳۵۰	۹	۱۸	-

وضعیت	نام صندوق یا سازمان	سال تاسیس	حق بیمه (درصد)		
			سهام شده	سهام کارفرما	سهام دولت
	صندوق کارکنان وزارت جهاد کشاورزی	۱۳۶۸	۹	۱۳.۵	-
	صندوق کارکنان سازمان و بنادر و کشتیرانی	۱۳۵۲	۷	۱۴	-
	صندوق کارکنان فولاد ایران	۱۳۵۳	۱۰	۲۰	-
	صندوق کارکنان سازمان گسترش و نوسازی صنایع (آینده ساز)	۱۳۵۵	۷	۲۲	-
	صندوق کارکنان شرکت مخابرات	۱۳۳۴	۸.۵	۱۲.۷۵	-
	صندوق کارکنان شهرداری تهران	۱۳۵۳	۷	۱۴	-

منبع: دفتر بیمه‌های اجتماعی وزارت کار، تعاون و رفاه اجتماعی

در جدول (۲) روند تحولات پوشش بیمه‌های اجتماعی در قالب نهادهای تحت پوشش وزارت کار، تعاون و رفاه اجتماعی در دو مقطع ۱۳۸۵ و ۱۳۹۰ ارائه شده است.

جدول ۲- روند تحولات پوشش بیمه‌های اجتماعی کشور

سال	جمعیت تحت پوشش سازمان تأمین اجتماعی (اصلی و تبعی)	جمعیت تحت پوشش سازمان بازنشستگی	جمعیت تحت پوشش سایر صندوقها	کل جمعیت بیمه شده کشور	کل جمعیت کشور	ضریب جمعیت تحت پوشش بیمه‌های اجتماعی (نفوذ بیمه‌های اجتماعی)
۱۳۸۵	۲۷,۷۷۶,۲۵۸	۶,۸۲۵,۹۳۷	۵,۴۷۹,۲۷۴	۴۰,۰۸۱,۴۶۸	۷۰,۴۹۵,۷۹۲	۰.۵۷
۱۳۹۰	۳۴,۹۵۸,۰۵۲	۵,۲۰۲,۷۴۲	۸,۴۷۶,۸۸۲	۴۸,۶۳۷,۶۷۴	۷۵,۱۴۹,۶۶۹	۰.۶۵

منبع: دفتر بیمه‌های اجتماعی وزارت کار، تعاون و رفاه اجتماعی

در جداول زیر نیز روند تحولات جمعیت بیمه شدگان کشور به تفکیک اصلی و تبعی و نوع بیمه در دو مقطع زمانی ۱۳۸۵ و ۱۳۹۰ گزارش شده است.

جدول ۳- روند تحولات جمعیت بیمه شدگان کشور به تفکیک اصلی و تبعی

سال	صندوق تأمین اجتماعی		صندوق بازنشستگی کشوری		سایر صندوقهای بازنشستگی		جمع صندوقها	جمع صندوقها
	اصلي	تبعي	اصلي	تبعي	اصلي	تبعي	اصلي	تبعي
۱۳۸۵	۷,۵۱۲,۰۲۴	۱۷,۰۵۲,۲۹۳	۱,۴۱۷,۸۷۷	۳,۴۰۲,۹۰۵	۱,۲۰۳,۱۷۰	۳,۴۸۹,۱۹۳	۱۰,۱۳۳,۰۷۱	۲۳,۹۴۴,۳۹۱
۱۳۹۰	۱۱,۴۹۷,۰۸۹	۱۹,۲۶۰,۶۲۷	۱,۱۴۷,۵۰۰	۱,۹۱۸,۰۰۶	۱,۷۸۱,۳۷۷	۳,۳۵۶,۰۱۲	۱۴,۴۲۵,۹۶۶	۲۴,۵۳۴,۶۴۵

منبع: دفتر بیمه‌های اجتماعی وزارت کار، تعاون و رفاه اجتماعی

جدول ۴- تعداد بیمه شدگان اصلی صندوق‌های بیمه اجتماعی به تفکیک نوع بیمه

سال	جمعیت بیمه شده							
	صندوق تأمین اجتماعی		صندوق بازنشستگی کشوری		صندوق بیمه روستاییان و عشایر		سایر صندوقهای مستقل	
	اجباری	غیر اجباری	اجباری	غیر اجباری	اجباری	غیر اجباری	اجباری	غیر اجباری
۱۳۸۵	۶,۵۹۹,۲۷۸	۹۱۲,۷۴۶	۱,۴۱۷,۸۷۷	-	-	۳۲۴,۱۷۰	۸۷۹,۰۰۰	-
۱۳۹۰	۸,۶۴۴,۴۲۹	۲,۸۵۲,۶۶۰	۱,۱۴۷,۵۰۰	-	-	۹۵۸,۳۰۶	۸۲۳,۰۷۱	-

منبع: دفتر بیمه‌های اجتماعی وزارت کار، تعاون و رفاه اجتماعی

جدول ۵- توزیع جمعیت بیمه شده به تفکیک نوع بیمه

سال	جمعیت شاغل کشور	جمعیت شاغل براساس وضعیت شغلی			جمع کل جمعیت بیمه شده		جمع کل جمعیت بیمه نشده		درصد پوشش بیمه ای	
		اظهار نشده	مزد و حقوق بگیر (اجباری)	غیر مزد و حقوق بگیر (اختیاری و سایر)	اجباری	غیر اجباری	اجباری	غیر اجباری	بیمه ای	غیر اجباری
۱۳۸۵	۲۰,۴۷۶,۰۰۰	۳۸۷,۰۰۰	۱۰,۵۱۰,۰۰۰	۹,۵۷۹,۰۰۰	۸,۸۹۶,۱۵۵	۱,۲۳۶,۹۱۶	۱,۶۱۳,۸۴۵	۸,۳۴۲,۰۸۴	۸۵	۱۲.۹
۱۳۹۰	۲۰,۵۴۷,۰۰۰	۹۶۸,۰۰۰	۱۰,۶۱۶,۰۰۰	۸,۹۶۳,۰۰۰	۱۰,۶۱۵,۰۰۰	۳,۸۱۰,۹۶۶	۱۰۰۰	۶,۱۲۱,۰۳۴	۹۹.۹	۴۳

منبع: دفتر بیمه‌های اجتماعی وزارت کار، تعاون و رفاه اجتماعی

جدول ۶- شاغلان ده ساله و بیشتر و وضعیت شمول بیمه‌ای آنها در سال ۱۳۹۰

وضعیت شغلی	نوع پوشش بیمه‌ای	جمعیت شاغل	جمعیت بیمه شده				جمعیت نشده	درصد پوشش
			تأمین اجتماعی	بازنشستگی	روستاییان و عشایر	سایر صندوقها		
مزد و حقوق بگیر	اجباری	۱۰,۶۱۶,۰۰۰	۸,۶۴۴,۴۲۹	۱,۱۴۷,۵۰۰	۰	۸۲۳,۰۷۱	۱۰,۶۱۵,۰۰۰	۹۹.۹
غیر مزد و حقوق بگیر	غیر اجباری (اختیاری و سایر)	۸,۹۶۳,۰۰۰	۲,۸۵۲,۶۶۰	۰	۹۵۸,۳۰۶	۰	۳۸۱,۰۹۶۶	۰.۴۳
اظهار نشده	-	۹۶۸,۰۰۰	۰	۰	۰	۰	۹۶۸,۰۰۰	۰.۰۰۰
جمع		۲۰,۵۴۷,۰۰۰	۱۱,۴۹۷,۰۸۹	۱,۱۴۷,۵۰۰	۹۵۸,۳۰۶	۸۲۳,۰۷۱	۱۴,۴۲۵,۹۶۶	۰.۷۰

منبع: دفتر بیمه‌های اجتماعی وزارت کار، تعاون و رفاه اجتماعی

علاوه بر صندوق‌ها و سازمان‌هایی که در حوزه بیمه‌های اجتماعی و بازنشستگی و خارج از حوزه بیمه‌های بازرگانی فعالیت می‌کنند، در ایران بیمه محصولات کشاورزی نیز توسط صندوق اختصاصی بیمه محصولات کشاورزی صورت می‌گیرد که جز حوزه بیمه‌های بازرگانی تلقی نمی‌شود ولی ماهیت بیمه‌ای دارد. در ادامه این صندوق و بیمه معرفی می‌شود.

به منظور حمایت از کشاورزان و دامدارانی که در اثر حوادث غیر قابل پیش‌بینی تولیدات آنان دچار خسارت و آسیب می‌شوند و برای کمک به ادامه فعالیت‌های تولیدی آنان، شورای انقلاب جمهوری اسلامی در تاریخ هشتم بهمن ماه سال پنجاه و هشت تصویب نمود که صندوق ویژه ای به نام «صندوق کمک به خسارت دیدگان محصولات کشاورزی و دامی» در بانک کشاورزی تشکیل شود. بر اساس تبصره پنج مصوبه شورای انقلاب، وزارت کشاورزی مکلف شد ظرف مدت پنج سال از تصویب این قانون مطالعات و اقدامات لازم را در مورد اجرای مقررات بیمه محصولات کشاورزی انجام دهد و لایحه نهایی آن را تهیه نماید. همزمان با آغاز این فعالیت، کمیته‌ای مرکب از نمایندگان وزارت کشاورزی، وزارت برنامه و بودجه وقت، وزارت امور اقتصاد و دارایی، وزارت بازرگانی، بیمه مرکزی ایران و بانک کشاورزی مأمور انجام مطالعات و تدوین لایحه قانونی و تهیه اساسنامه صندوق بیمه محصولات کشاورزی شدند. این کمیته با استفاده از مطالعات انجام یافته در داخل

کشور و با بررسی و تحقیق درباره بیمه محصولات کشاورزی لایحه تشکیل صندوق بیمه محصولات کشاورزی را تدوین و از سوی وزارت کشاورزی برای تصویب به هیات دولت و متعاقبا به مجلس شورای اسلامی تقدیم نمود. لایحه مذکور پس از بحث و مذاکره در نشستها و همایش‌های مربوطه نهایتا در تاریخ اول خرداد سال ۶۲ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید و جهت اجرا به دولت ابلاغ شد. بدین صورت صندوق بیمه محصولات کشاورزی در بانک کشاورزی ایران تشکیل شد. اساسنامه صندوق بیمه محصولات کشاورزی پس از تدوین نهایی در جلسه مورخ ۵ خرداد سال ۶۳ در مجلس شورای اسلامی به تصویب رسید و جهت اجرا به دولت ابلاغ شد. براساس مصوبات اساسنامه صندوق بیمه محصولات کشاورزی، مدیرعامل بانک کشاورزی به عنوان مدیرعامل صندوق مذکور تعیین شد و در تاریخ ۷ تیر سال ۶۳ اولین مجمع عمومی مرکب از ورزای کشاورزی، جهاد سازندگی، اقتصاد و دارایی، بازرگانی و رییس سازمان برنامه و بودجه تشکیل شد که طی آن ۵ نفر اعضای هیات مدیره صندوق شامل دو نفر از وزارت کشاورزی، یک نفر از وزارت جهاد سازندگی و ۲ نفر از بانک کشاورزی انتخاب شدند و متعاقب آن هیات مدیره صندوق از تاریخ ۸ شهریور سال ۶۳ در محل صندوق بیمه مستقر و آغاز به کار کرد. صندوق بیمه محصولات کشاورزی بر اساس اهداف و سیاست‌های دولت در بخش کشاورزی در قالب برنامه‌های اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، اهداف خود را با مشارکت و همکاری بانک کشاورزی تحقق می‌بخشد. نهایتا با اجرای سیاست‌های حمایتی دولت برای افزایش تولید محصولات اساسی و بالا بردن سطح کشاورزان و دامداران، نقش حساس و موثری را ایفا نمود و از این طریق به عنوان پشتوانه‌ای مطمئن در جهت تصویب درآمد، اطمینان خاطر کشاورزان و دامداران را نیز فراهم نمود و سبب اتکا به نفس آنان می‌شود. وظایف صندوق بیمه، تامین پوشش حمایتی برای انواع محصولات کشاورزی، دام، طیور، زنبور عسل، کرم ابریشم، آبیان پرورشی، طرح های جنگل کاری، مرتع داری و آبخیزداری در مقابل خسارت های ناشی از سوانح و حوادث قهری نظیر تگرگ، طوفان، خشکسالی، زلزله، سیل، سرمازدگی، یخ بندان، آتش‌سوزی، صائقه، آفات و امراض نباتی عمومی و قرنطینه‌ای و امراض واگیر حیوانی عمومی و قرنطینه‌ای به عنوان وسیله‌ای برای نیل به اهداف و سیاست‌های بخش کشاورزی است.

صندوق بیمه محصولات کشاورزی با تصویب مجلس شورای اسلامی در سال ۱۳۶۳ به عنوان بخشی از فعالیت‌های بانک کشاورزی فعالیت خود را با دو محصول پنبه و چغندر قند در سال زراعی ۶۳-۱۳۶۲ در دو استان مازندران و خراسان شروع کرد. علت انتخاب بانک کشاورزی به عنوان متولی این صندوق شاید به دارا

بودن شبکه وسیعی از شعب در نقاط مختلف کشور، تجربیات مالی، مدیریت امور اعتباری و کارایی بانک در عملیات جاری بانکی مرتبط مربوط می‌شد.

بانک‌های اعتباری در بخش کشاورزی همواره در معرض تهدید نیروهای طبیعی قرار دارند. این تهدید برای بانک‌ها با تهدیدات منفی تری همراه است که می‌توان به بروز مسائلی در بازپرداخت تسهیلات به هنگام وقوع حوادث قهری اشاره نمود. بیمه محصولات زراعی ابزاری را در اختیار مدیران بانک‌ها قرار می‌دهد تا با کمک آن به گونه‌ای سرمایه‌گذاری خود را ایمن سازند. در حقیقت بیمه محصولات کشاورزی به بانک اجازه می‌دهد تا حجم وام و اعتبار بیشتری در جامعه روستایی تزریق کنند؛ ضمن آنکه نرخ بازپرداخت تسهیلات بانکی نیز افزایش می‌یابد (مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، ۱۳۸۵).

اطلاعات مربوط به تعداد بیمه‌گذاران، تعداد قراردادهای بیمه‌ای، سطح و یا میزان بیمه شده و مجموع حق بیمه‌های دریافتی در زیربخش‌های مختلف بخش کشاورزی در سال زراعی ۱۳۸۸-۸۹ در جدول شماره (۷) گزارش شده است.

جدول ۷ - آمار زیربخش‌های مختلف بیمه محصولات کشاورزی در سال زراعی ۱۳۸۸-۸۹

ردیف	زیربخش	تعداد بیمه‌گذار (نفر)	تعداد قرارداد (فقره)	سطح/ میزان بیمه‌شده	حق بیمه‌های دریافتی (میلیون ریال)
۱	زراعت (هکتار)	۸۴۷۹۷۰	۸۴۷۷۰۹	۳۸۴۳۶۸۶	۱۰۳۳۹۸۲
۲	باغات (هکتار)	۴۵۰۸۴۵	۴۵۰۸۴۵	۳۸۲۰۰۸	۱۳۰۲۳۷۹
۳	دام (واحد دامی)	۱۴۸۸۰۳	۱۴۸۷۲۳	۷۰۸۳۰۹۰	۳۱۰۶۰۲
۴	طیور (قطعه)	۲۹۸۲۹	۲۹۸۲۹	۴۶۷۴۳۴۴۹۱	۷۱۵۶۱۸
۵	آبزیان (متر مربع)	۱۶۱	۱۶۱	۱۰۲۰۸۱۱۸	۵۲۸۵
۶	منابع طبیعی (هکتار)	۲۹۹۸	۲۷۲۴	۱۹۹۷۹۹۹	۵۱۳۵
	جمع	۱۴۸۰۶۰۶	۱۴۷۹۹۹۱	-	۳۳۷۳۰۰۲

منبع: صندوق بیمه محصولات کشاورزی

آمار و اطلاعات مربوط به حق بیمه‌های دریافتی در حوزه بیمه‌های اجتماعی و کشاورزی در سال ۱۳۸۹ در جدول شماره (۸) ارائه شده است. اطلاعات منعکس شده در این جدول در زمینه حق بیمه‌های دریافتی در سازمان تامین اجتماعی، سازمان بازنشستگی کشوری و صندوق بیمه روستائیان و عشایر از دفتر بیمه‌های اجتماعی وزارت کار، تعاون و رفاه اجتماعی و حق بیمه‌های مربوط به بیمه محصولات کشاورزی از وب‌سایت

بیمه محصولات کشاورزی دریافت شده است. سایر ارقام بر اساس اطلاعات دریافتی از سازمان بیمه خدمات درمانی و اطلاعات موجود توسط محقق برآورد شده است.

جدول ۸- حق بیمه‌های دریافتی در حوزه بیمه‌های اجتماعی و کشاورزی در سال ۱۳۸۹ (میلیون ریال)

ردیف	شرح	حق بیمه‌های دریافتی
۱	سازمان تامین اجتماعی	۱۹۶,۹۷۸,۱۴۸
۲	سازمان بازنشستگی کشوری	۲۰,۲۲۶,۵۶۹
۳	بیمه خدمات درمانی	۴,۹۶۳,۲۲۱
۴	سایر صندوق‌ها	۲۱,۲۷۵,۳۲۸
۵	صندوق بیمه روستائیان و عشایر	۱,۸۲۱,۶۳۹
۶	سازمان تامین اجتماعی نیروهای مسلح	۵۰,۴۷۲,۸۱۴
۷	صندوق بیمه محصولات کشاورزی	۳,۳۷۳,۰۰۲
-	جمع حق بیمه‌های تولیدی بیمه‌های اجتماعی و حمایتی	۲۹۹,۱۱۰,۷۲۱

بر اساس اطلاعات بدست آمده در قسمت‌های قبل در زمینه حق بیمه‌های اجتماعی و کشاورزی و همچنین اطلاعات موجود در زمینه بیمه‌های بازرگانی در قالب بیمه‌های زندگی و غیر زندگی و با توجه به رقم مربوط به تولید ناخالص داخلی (GDP) می‌توان ضریب نفوذ بیمه را به تفکیک زندگی و غیر زندگی و همچنین بازرگانی و اجتماعی بدست آورد. همچنین می‌توان با تقسیم کل حق بیمه‌های مربوط به بیمه‌های بازرگانی و اجتماعی بر تولید ناخالص داخلی به ضریب نفوذ کل بیمه‌های بازرگانی و اجتماعی دست یافت.

بر اساس اطلاعات موجود و منتشر شده در سالنامه آماری صنعت بیمه در سال ۱۳۸۹، ضریب نفوذ کل بیمه، زندگی و غیر زندگی در کشور به ترتیب ۱/۵، ۰/۳ و ۱/۲ درصد بود است. همچنین بر اساس اطلاعات موجود در زمینه بیمه‌های اجتماعی و کشاورزی در سال ۱۳۸۹، ضریب نفوذ این نوع بیمه‌ها در آن سال ۵/۱۵ درصد بوده است. از طرف دیگر ضریب نفوذ بیمه‌های اجتماعی در سال ۱۳۸۹ بدون لحاظ کردن سهم دولت از حق بیمه‌های روستائیان و عشایر و صندوق بیمه محصولات کشاورزی ۵/۰۴ درصد بوده است. بنابراین اگر بیمه‌های اجتماعی احصا شده در فوق به غیر از سهم دولت از حق بیمه‌های روستائیان و عشایر و صندوق بیمه محصولات کشاورزی را هم‌تراز با بیمه‌های زندگی تلقی کنیم، ضریب نفوذ این بیمه‌ها به ۵/۳۴ افزایش خواهد یافت و همچنین ضریب نفوذ کل صنعت بیمه هم ۶/۶۵ درصد خواهد بود.

اما جهت مقایسه این ارقام با ارقام مشابه در کشورهای منتخب باید در آنها نیز مثل ایران ضریب نفوذ بیمه‌های اجتماعی به ارقام بیمه‌های بازرگانی افزوده شود تا مقایسه منطقی صورت گیرد. برای انجام این مقایسه در بانک‌های اطلاعاتی و منابع جستجو شده فقط آمار مربوط به بیمه‌های بازنشستگی کشورها بدست آمد؛ بنابراین مقایسه بر اساس این بیمه‌ها صورت می‌گیرد.

ساختار مالکیت و مدیریتی متفاوتی بر صندوق‌های بازنشستگی در کشورهای مختلف حاکم است. در جدول (۹) ساختار صندوق‌های بازنشستگی در برخی کشورهای منتخب گزارش شده است.

جدول ۹- ساختار صندوق‌های بازنشستگی در کشورهای منتخب

نوع مدیریت و ساختار صندوق			کشور	نوع مدیریت و ساختار صندوق			کشور
خصوصی	عمومی			خصوصی	عمومی		
DC	DC	DB		DC	DC	DB	
			هند				چین
			پاکستان				هنگ کنگ
			سريلانكا				اندونزی
			استرالیا				مالزی
			کانادا				فیلیپین
			ژاپن				سنگاپور
			کره جنوبی				تایلند
-	-	-	نیوزیلند				ویتنام
			ایالت متحده آمریکا				

منبع: OECD (), Pensions at a Glance Asia/Pacific

در نه کشور مدیریت صندوق‌ها دولتی بوده و پرداخت حقوق بازنشستگی با درآمدها مرتبط است. این سیستم به «مزایای تعریف شده» معروف هستند؛ چرا که میزان حقوق بازنشستگی بر اساس درآمدهای فرد تعریف می‌شوند. تعداد زیادی از صندوق‌ها نیز ضمن اینکه مدیریت دولتی دارند اما منافع پرداختی بر اساس میزان مشارکت و بازدهی سرمایه‌گذاری تعیین می‌شود. این نظام‌ها به برنامه‌های «مشارکت تعریف شده» معروفند. در دو کشور نیز ساختار صندوق بازنشستگی به صورت مشارکتی تعریف شده است ولی توسط بخش خصوصی مدیریت می‌شود. کشور نیوزیلند نیز مشارکت اجباری در صندوق‌های بازنشستگی ندارد ولی به تمام بازنشستگان با نرخ یکنواختی پرداختی صورت می‌گیرد.

- . Defined Benefit (DB)
- . Defined Contribution (DC)

جهت مقایسه با عملکرد بیمه در کشور با کشورهای منتخب، ضریب نفوذ بیمه‌های بازنشستگی و بیمه‌های بازرگانی در برخی کشورهای منتخب در جداول شماره (۱۰) و (۱۱) ارائه شده است.

جدول ۱۰- حق بیمه‌های بازنشستگی دریافتی در اقتصادهای پیشرفته و نوظهور به صورت درصدی از GDP در سال ۲۰۱۰

کشور	سهم دولت	سهم بخش خصوصی	جمع
اقتصادهای پیشرفته			
آلمان	۱۰.۶	۰.۳	۱۰.۹
آمریکا	۶.۸	۳.۱	۹.۹
اتریش	۱۳.۹	۰.۲	۱۴.۱
اسپانیا	۹.۲	۰.۶	۹.۸
استرالیا	۴.۷	۴.۶	۹.۳
اسلواکی	۶.۴	-	-
اسلونی	۱۰.۱	۰	۱۰.۱
انگلیس	۶.۳	۳.۲	۹.۵
ایتالیا	۱۴.۷	۰.۲	۱۴.۹
ایرلند	۴.۵	-	-
ایسلند	۳.۳	۶.۳	۹.۶
بلژیک	۱۰.۰	۳.۳	۱۳.۳
پرتغال	۱۲.۷	۱	۱۳.۷
جمهوری چک	۷.۶	۰.۴	۸
دانمارک	۷.۹	۴.۳	۱۲.۲
ژاپن	۱۰.۰	-	-
سوئد	۹.۶	۱.۳	۱۰.۹
سوئیس	۸.۲	۵.۵	۱۳.۷
فرانسه	۱۳.۳	-	-
فنلاند	۱۰.۶	۰.۷	۱۱.۳
کانادا	۴.۹	۲.۷	۷.۶
کره جنوبی	۱.۷	۰.۷	۲.۴
لوگزامبورگ	۷.۴	۰.۱	۷.۵
نوروژ	۷.۲	۱.۶	۸.۸
نیوزیلند	۵.۵	۱.۹	۷.۴
هلند	۷.۰	۳.۹	۱۰.۹
یونان	۱۲.۱	۰	۱۲.۱
اقتصادهای نوظهور			
آرژانتین	۷.۴	-	-
آفریقای جنوبی	۱.۹	-	-
اردن	۴.۱	-	-
استونی	۹.۳	۰	۹.۳

کشور	سهام دولت	سهام بخش خصوصی	جمع
اکراین	۱۷.۷	-	-
اندونزی	۰.۷	-	-
برزیل	۹.۱	-	-
بلغارستان	۷.۲	-	-
پاکستان	۰.۶	-	-
تایلند	۱.۰	-	-
ترکیه	۶.۳	۰.۱	۶.۴
چین	۳.۴	-	-
روسیه	۸.۱	-	-
رومانی	۷.۵	-	-
شیلی	۵.۵	۲	۷.۵
عربستان	۲.۲	-	-
فیلیپین	۱.۷	-	-
لهستان	۱۱.۳	۰	۱۱.۳
لیتوانی	۷.۶	-	-
مالزی	۳.۰	-	-
مجارستان	۱۰.۶	۰.۲	۱۰.۸
مصر	۴.۰	-	-
مکزیک	۱.۵	۰.۲	۱.۷
هند	۱.۰	-	-
متوسط کشورها	۷	-	-
متوسط اقتصادهای پیشرفته	۸.۴	۲	۱۰.۳
متوسط اقتصادهای نوظهور	۵.۶	-	-
متوسط کشورهای OECD	۷	۲.۳	-

منبع: IMF () و OECD ()

بر خلاف ادعای برخی محققان و سیاست‌گذاران^۶ با لحاظ کردن بیمه‌های اجباری و غیر اجباری اجتماعی در محاسبه ضریب نفوذ بیمه‌های بازرگانی اگر همین رویه برای سایر کشورها نیز لحاظ شود، نه تنها اختلاف بین این شاخص در ایران با دنیای خارج کم نمی‌شود بلکه بر شدت آن افزوده می‌گردد؛ زیرا که عملکرد بیمه‌های اجتماعی در ایران در مقایسه با کشورهای منتخب و بالاخص پیشرفته صنعتی به طور قابل توجهی ضعیف است. آمار مربوط به ضریب نفوذ این نوع بیمه‌ها در ایران و برخی کشورهای منتخب که در جدول شماره (۱۰) منعکس شده است گویای این واقعیت است.

۶. رجوع شود به: محمد ابراهیم امین و سحر کمالخانی (۱۳۸۹)، «محاسبه ضریب نفوذ بیمه در کشور»، در وب‌سایت بیمه البرز.

جدول ۱۱- ضریب نفوذ بیمه در اقتصادهای پیشرفته و نوظهور در سال ۲۰۱۰

کشور	ضریب نفوذ بیمه‌های زندگی	ضریب نفوذ بیمه‌های غیر زندگی	ضریب نفوذ کل بیمه
اقتصادهای پیشرفته			
آلمان	۳.۵	۳.۷	۷.۲
آمریکا	۳.۵	۴.۵	۸
اتریش	۲.۷	۳.۲	۵.۹
اسپانیا	۲.۵	۲.۹	۵.۴
استرالیا	۳.۱	۲.۸	۵.۹
اسلواکی	۱.۴	۱.۵	۳
اسلونی	۱.۸	۳.۲	۵.۹
انگلیس	۹.۵	۲.۹	۱۲.۴
ایتالیا	۵.۸	۱.۹	۸.۱
ایرلند	۲.۳	۶.۹	۹.۲
ایسلند	۰.۲	۲.۸	۲.۶
بلژیک	۶.۱	۲.۷	۸.۸
پرتغال	۲.۴	۷	۹.۵
جمهوری چک	۱.۹	۲.۱	۴
دانمارک	۲.۳	۶.۱	۹.۱
ژاپن	۸	۲.۱	۱۰.۱
سوئد	۶.۵	۱.۹	۸.۴
سوئیس	۴.۴	۵.۵	۹.۹
فرانسه	۷.۴	۳.۱	۱۰.۵
فنلاند	۱.۹	۷.۵	۹.۴
کانادا	۳.۳	۴.۱	۷.۳
کره جنوبی	۷	۴.۲	۱۱.۲
لوگزامبورگ	۳.۵	۱.۹	۵.۴
نروژ	۲.۷	۱.۷	۴.۵
نیوزیلند	۱	۵	۶
هلند	۳.۲	۹.۲	۱۲.۴
یونان	۱	۱	۲
اقتصادهای نوظهور			
آرژانتین	۰.۵	۲.۲	۲.۸
آفریقای جنوبی	۱۲	۲.۸	۱۴.۸
اردن	۰.۲	۱.۹	۲.۱
استونی	۱.۳	۱.۷	۳
اکراین	۰.۱	۱.۸	۱.۹
اندونزی	۱	۰.۵	۱.۵
برزیل	۱.۶	۱.۵	۳.۱

کشور	ضریب نفوذ بیمه‌های زندگی	ضریب نفوذ بیمه‌های غیر زندگی	ضریب نفوذ کل بیمه
بلغارستان	۰.۳	۲.۲	۲.۵
پاکستان	۰.۳	۰.۳	۰.۷
تایلند	۲.۶	۱.۷	۴.۳
ترکیه	۱.۱	۰.۲	۱.۳
چین	۲.۵	۱.۳	۳.۸
روسیه	۰	۲.۳	۲.۳
رومانی	۰.۳	۱.۴	۱.۷
شیلی	۱.۸	۲.۲	۴
عربستان	۰.۱	۱	۱.۱
فیلیپین	۰.۷	۰.۴	۱.۱
لهستان	۱.۹	۱.۸	۳.۷
لیتوانی	۰.۶	۱.۱	۱.۷
مالزی	۳.۲	۱.۶	۴.۸
مجارستان	۱.۶	۱.۴	۳
مصر	۰.۳	۰.۴	۰.۷
مکزیک	۰.۹	۱	۱.۹
هند	۴.۴	۰.۷	۵.۱
متوسط کشورها			
متوسط اقتصادهای پیشرفته	۵.۷	۳.۵۷	۸.۶۵
متوسط اقتصادهای نوظهور	۱.۶۷	۱.۳۲	۲.۹۹
متوسط کشورهای OECD	۴.۶۸	۳.۴۵	۸.۱۴

منبع: () Sigma (No /)

حال اگر ارقام ضرایب نفوذ بیمه‌های بازنشستگی منعکس شده در جدول (۱۰) را به ارقام ضریب نفوذ بیمه‌های بازرگانی در جدول (۱۱) اضافه کرده و با شاخص مشابه در ایران (۵/۶۵ درصد) مقایسه نماییم، اختلاف آنها خیلی بالاتر از اختلاف ضریب نفوذ بیمه‌های بازرگانی در ایران با این کشورها خواهد بود. که این امر با ادعای مقاله فوق‌الذکر منافات دارد. در آن مقاله در جمع‌بندی بحث آمده است: «در اکثر کشورهای دنیا خدمات مربوط به بیمه‌های بازنشستگی و درمان توسط نهادهای خصوصی و در حوزه بیمه‌های بازرگانی ارائه می‌شود و دولت‌ها بیشتر به حمایت‌های امدادی و توانبخشی می‌پردازند. بنابراین اگر قرار است صنعت بیمه کشور یا به عبارت دیگر وضعیت پوشش‌های بیمه‌ای در کشور را در مقیاس جهانی محک بزنیم می‌بایست از

شاخص‌های یکسان یا همسان شده استفاده نماییم.^۷ با توجه به مطالعه انجام شده در این مقاله مشاهده می‌شود که با افزودن بیمه‌های اجتماعی به بیمه‌های بازرگانی رقم ضریب نفوذ بیمه در کشور به استانداردهای جهانی نزدیک می‌شود.» در حالی که اطلاعات مربوط به جداول (۱۰) و (۱۱) و محاسبات انجام یافته برای ایران خلاف آن را نشان می‌دهد.

^۷ که خود مقاله بیمه‌های اجتماعی را فقط به بیمه‌های بازرگانی ایران اضافه کرده و از این رویه برای سایر کشورها چشم‌پوشی کرده است.

منابع و ماخذ

الف- منابع فارسی

- ۱- امین، محمد ابراهیم و سحر کمالخانی (۱۳۸۹)، «محاسبه ضریب نفوذ بیمه در کشور»، وبسایت بیمه البرز.
- ۲- بیمه مرکزی جمهوری اسلامی ایران (۱۳۹۰)، سالنامه آماری صنعت بیمه در سال ۱۳۸۹.
- ۳- قانون ساختار نظام جامع رفاه و تأمین اجتماعی مصوب ۱۳۸۳/۰۲/۲۱ مجلس شورای اسلامی.
- ۴- گرجی پور، اسماعیل و سمیه محبتی (۱۳۹۰) «بررسی وضعیت پوشش جمعیتی بیمه‌های اجتماعی در ایران»، سامانه بانک اطلاعات بیمه‌های اجتماعی کشور.
- ۵- مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، دفتر امور زیربنایی (۱۳۸۵)، «مطالعه تطبیقی بیمه محصولات کشاورزی در ایران و چند کشور منتخب»
- ۶- وبسایت صندوق بیمه محصولات کشاورزی، <http://www.aiiri.gov.ir>

ب- منابع انگلیسی

- . IMF (), The Challenge of Public Pension Reform in Advanced and Emerging Economies.
- . OECD (), Fact book: Economic, Environmental and Social Statistics - ISBN -
- . OECD (), Pensions at a Glance : Retirement-income Systems in OECD and G Countries, OECD Publishing. http://dx.doi.org/. /pension_glance-en
- . OECD (), Pensions at a Glance Asia/Pacific , OECD Publishing: <http://dx.doi.org/. /-en>.
- . Swiss Re (), sigma No. / .